

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Gemeente Tytsjer
T.a.v.
Postbus 3
9250 AA Burgum

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Onze referentie
1160818

Olonummer

Datum 21 juli 2021
Betreft Wabo advies omgevingsvergunning rijksmonument

Bijlagen
0

Naam
Adres Wynzerdyk 9
Postcode/plaats 9062GP Oentsjerk
Gemeente/provincie Tytsjerksteradiel; Friesland;
Monumentnummer 35658

Geacht college

Op 23 juni 2021 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument op grond van artikel 2.26, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in samenhang met artikel 6.4, eerste lid onder a, van het Besluit omgevingsrecht (Bor). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Advies

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen maar nadat aan de volgende drie zaken is voldaan:

- De klepel in de klok uit 1493 in situ te behouden, tenzij kan worden aangetoond dat de klepel geen monumentale waarde vertegenwoordigt of dat er anderszins redenen zijn die behoud van de klepel onmogelijk maken.
- De klok uit 1493 op de huidige locatie te behouden, tenzij wordt aangetoond wat nut en noodzaak van verplaatsing is.
- Voor het ontwerp van de decoratie en het randschrift voor de nieuwe klok uit te gaan van een eigentijds ontwerp en dit ter beoordeling en accordering aan u voor te leggen. U kunt dit ook ter advisering aan de RCE en/of aan Hus en Hiem voorleggen.
- Ik adviseer als voorschrift aan de vergunning te verbinden dat er monitoring plaats vindt van klokkenstoel en toren zodat de benodigde voorzieningen direct kunnen worden getroffen wanneer blijkt dat de klokkenstoel en toren niet voldoende sterk zijn om de gewijzigde krachten op te vangen die een gevolg zijn van de gewijzigde ophanging van de klokken.

Hieronder licht ik toe hoe ik tot dit advies ben gekomen. Bij de beoordeling heb ik de stukken betrokken zoals deze zijn ingediend bij de aanvraag.

Het plan

Het plan bestaat uit het ophangen van een tweede nieuwe klok in de klokkenstoel. Daarmee zal de bestaande luidwijze van krukas met vallende klepel worden gewijzigd in rechte as met vliegende klepel. Er worden enkele herstel werkzaamheden uitgevoerd en de elektrische bediening wordt vernieuwd. E.e.a. volgens optie 2 in de offerte Vellema.

Motivering

Algemeen

De aangeleverde documentatie is nogal fragmentarisch van aard. Onderstaande is een motivering is een zo goed mogelijke reactie hierop.

Wat betreft de bestaande klok en de toren.

Het is tegenwoordig niet ongebruikelijk om klokken weer opnieuw 'vliegend' op te hangen. Deze luidwijze brengt echter een ander krachteveld in de toren te weeg. Uit de opgave van Vellema blijkt dat men hiermee bekend is en tevens, indien dit tot vervolgschade leidt, in een oplossing weet te voorzien. Het is daarom belangrijk dat de toestand van de klokkenstoel en de toren gemonitord wordt en dat er financiële voorzieningen voorhanden zijn om de dan noodzakelijke werkzaamheden uit te voeren.

Uit de offerte blijkt dat men de bestaande klok naar de nu lege locatie van de klokkenstoel wil verplaatsen. Dit wordt niet onderbouwd.

De klok zal bovendien worden voorzien van een nieuwe klepel, naar volgens de offerte 16de eeuws model. Wat is er mis met de bestaande klepel en vertegenwoordigt deze monumentale waarde? NB. De historische klok is 15de eeuws en niet 16de eeuws.

Wat betreft de nieuwe klok.

Er bestaat geen bezwaar tegen het aanbrengen van een nieuwe, tweede klok. Wel wil ik hierover het volgende opmerken.

Uit zowel de documentatie als de lege plek in de klokkenstoel valt op te maken dat er een tweede klok is geweest. Waar deze gebleven is, is onbekend. De documentatie spreekt van een klok uit 1768. Over de vormgeving en klank van de klok weten we niets. Bij het gieten van de nieuwe klok is het in de eerste plaats van belang dat de klank in harmonie is met de bestaande klok. Omdat we niets van de oude klank weten, is er naar historische analogie gekozen voor een G1 klank. Hiertegen is geen bezwaar.

Wat betreft de vormgeving en decoratie op de klok kunnen we niets met zekerheid zeggen. Het maken van een kopie van de bestaande klok ligt niet voor de hand aangezien de verdwenen klok van veel latere datum was. Wellicht was het een kopie van een oudere klok, maar ook dat weten we niet. Er is geen ontwerp voor de nieuwe klok aangeleverd.

Over het algemeen sta ik vanuit het oogpunt van monumentenzorg niet positief tegenover een reconstructie, zeker als die niet op daadwerkelijk historische gegevens is gebaseerd. Het gevaar ligt op de loer dat een 21ste eeuwse gegoten

klok doet alsof zij uit de middeleeuwen stamt, wat een vorm van geschiedvervalsing zou zijn.

De historische klok boet in dat geval aan waarde in. De fraaie decoratie maakt de middeleeuwse klok bijzonder. Een eigentijds product zal dit niet kunnen evenaren en op zijn slechts schel afsteken tegen het middeleeuwse werk, dat hierdoor omlaag wordt gehaald.

Een eventuele decoratie wordt dus bij voorkeur eigentijds ontworpen of geheel achterwege gelaten. In ieder geval zal uit het te ontwerpen randschrift duidelijk moeten worden dat het om een eigentijds product gaat.

Uitgangspunten

Voor meer informatie over aanpassing, restauratie en verduurzaming van rijksmonumenten kunt u onder andere terecht bij '***Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten***' op www.cultureelerfgoed.nl en op www.stichtingerm.nl

Afschrift en tekeningen

Graag wijs ik u erop dat u op grond van het Bor verplicht bent een afschrift van het ontwerpbesluit en van de beschikking, beide met bijbehorende stukken, op te sturen naar de minister van OCW, via het Omgevingsloket online of omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,